

Openbare eilandsraadvergadering

dd.: 16 AUG 2018

Besluit: TKN

 Stichting **Openbaar
Onderwijs Bonaire**

Openbaar Lichaam Bonaire
T.a.v. Het Bestuurscollege
Plaza Reina Wilhelmina 1
Kralendijk, Bonaire

de Griffier

19 JUN 2018

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire
Hanchi Amboina 2
Anriol Pariba
Bonaire, Caribisch Nederland

Telefoon: 00599-7178607
Email: info@stichtingooob.com
WWW www.stichtingooob.com

Kralendijk, 18 Juni 2018

Betreft: Jaarstukken 2017

Geacht bestuurscollege,

Hierbij bieden wij u de door de Raad van Toezicht goedgekeurde jaarrekening 2017 van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire aan.

Conform artikel 14 van onze statuten en artikel 54, lid 6 d van de Wet Primair Onderwijs BES zijn wij verplicht om de jaarrekening ter instemming voor te leggen aan de eilandsraad. Wij willen u dan ook vragen om de jaarrekening voor te leggen aan de eilandsraad zodat de Raad van Toezicht na verleende instemming van de eilandsraad de jaarrekening definitief vast kan stellen.

Daarnaast willen wij u vragen om de betreffende jaarstukken door te sturen aan het College Financieel Toezicht. In de media hebben wij vernomen dat bij het College Financieel Toezicht geen enkele jaarstukken van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire bekend zijn, dat terwijl wij sinds de oprichting van onze organisatie jaarlijks de jaarstukken voor 1 juli indienen inclusief een controleverklaring van een externe accountant.

In afwachting van uw reactie, verblijven wij. Indien er nog vragen zijn, kunt u contact opnemen met ondergetekende: s.debies@stichtingooob.com.

Hoogachtend,

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire
Saby de Bies
Algemeen directeur

Bijlage: Jaarstukken 2017 Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire, Rappelbrief rapportageverplichtingen CFT

Cc.: Directie Samenleving en Zorg, afdeling Educatie en welzijn, College Financieel Toezicht

Griffie ER Bonaire	
Ingek.:	JUN 26 2018
Volgnummer: 2018006307	
Griffier:	Uitv.:

Openbaar Lichaam Bonaire
T.a.v. Het Bestuurscollege
Plaza Reina Wilhelmina 1
Kralendijk, Bonaire

19 JUN 2018

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire

Hanchi Amboina 2
Antriol Pariba
Bonaire, Caribisch Nederland

Telefoon: 00599-7178607
Email: info@stichtingooob.com
WWW: www.stichtingooob.com

Kralendijk, 18 juni 2018

Betreft: Jaarstukken 2017

Geacht bestuurscollege,

Hierbij bieden wij u de door de Raad van Toezicht goedgekeurde jaarrekening 2017 van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire aan.

Conform artikel 14 van onze statuten en artikel 54, lid 6 d van de Wet Primair Onderwijs BES zijn wij verplicht om de jaarrekening ter instemming voor te leggen aan de eilandsraad. Wij willen u dan ook vragen om de jaarrekening voor te leggen aan de eilandsraad zodat de Raad van Toezicht na verleende instemming van de eilandsraad de jaarrekening definitief vast kan stellen.

Daarnaast willen wij u vragen om de betreffende jaarstukken door te sturen aan het College Financieel Toezicht. In de media hebben wij vernomen dat bij het College Financieel Toezicht geen enkele jaarstukken van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire bekend zijn, dat terwijl wij sinds de oprichting van onze organisatie jaarlijks de jaarstukken voor 1 juli indienen inclusief een controleverklaring van een externe accountant.

In afwachting van uw reactie, verblijven wij. Indien er nog vragen zijn, kunt u contact opnemen met ondergetekende: s.debies@stichtingooob.com.

Hoogachtend,

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire
Saby de Bies
Algemeen directeur

Openbaar Lichaam Bonaire				
Datum Ontvangst				
20 JUN 2018				
Volgnr. 2018006047				
Aan: Directie 582 en				
☒ Om advies <i>verl. Fin</i>				
☐ Voor het nodige <i>gem. 26/6/18</i>				
☐ Ter kennisgeving				
c.c.: ER				
Afdoen voor:				
Gez.	Ged. A	Ged. B	Ged. C	Sec.
				<i>[Handwritten Signature]</i>
Toezicht				

Bijlage: Jaarstukken 2017 Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire, Rappelbrief rapportageverplichtingen CFT

Cc.: Directie Samenleving en Zorg, afdeling Educatie en welzijn, College Financieel Toezicht

20/6/18

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire
Bonaire
2017

Inhoud

1	Bestuursverslag	3
2	Jaarrekening	29
2.1.	Balans per 31 december 2017	30
2.2.	Staat van baten en lasten over 2017	32
2.3.	Kasstroomoverzicht over 2017	33
2.4.	Toelichting op de balans per 31 december 2017 en staat van baten en lasten over 2017	34
2.5.	Specificaties bij de staat van baten en lasten	43
2.6.	Verantwoording van aanvullende subsidies op basis van de Wet overige OCW Subsidies (WOOS)	47
2.7.	Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders	48
3	Overige Gegevens	49
3.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	49

1 Bestuursverslag

**Jaarverslag
2017**

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire

2 Voorwoord

Met dit jaarverslag legt de algemeen directeur die het College van Bestuur vormt verantwoording af aan de Raad van Toezicht, de medewerkers, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire en andere belanghebbenden over de ontwikkelingen en de behaalde resultaten in het jaar 2017. Na vaststelling van dit jaarverslag door de Raad van Toezicht, na instemming van de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire wordt dit document gepubliceerd op de website www.stichtingoob.com.

Dit jaarverslag informeert u over het algemene beleid van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire (OOB). In het jaarverslag worden de activiteiten genoemd die in 2017 zijn ondernomen om de kwaliteit van het onderwijs te borgen en waar mogelijk te verbeteren, om doelen die gesteld zijn te verwezenlijken en de ontwikkeling van het onderwijs te verbeteren.

De basis blijft de kwaliteit van ons onderwijs. We hebben kunnen vaststellen dat het onderwijs bij OOB voldoet aan de basiskwaliteit. De beide scholen Kolegio Rayo di Solo en Kolegio Strea Briante hebben de basiskwaliteit van haar onderwijs geconsolideerd. Ik wens u veel leesplezier met dit jaarverslag.

E.H.H. Coenen
Algemeen directeur

1. Jaarverslag Raad van Toezicht OOB

Binnen Stichting OOB en de voor de stichting geldende statuten en reglementen functioneert een Raad van Toezicht (hierna RvT).

De RvT heeft tot taak om vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid toe te zien op de strategie en het beleid van de algemeen directeur en de algemene gang van zaken binnen de stichting.

De RvT adviseert (gevraagd en ongevraagd) de algemeen directeur, fungeert als klankbord en vervult de werkgeversrol voor de algemeen directeur. Bij de vervulling van hun taak richten de toezichthouders zich naar het belang van de organisatie.

1.1 Samenstelling Raad van Toezicht

De RvT bestaat uit vijf personen. Binnen de RvT zijn alle relevante kennisvelden, deskundigheden en externe netwerken vertegenwoordigd. Elk lid van de RvT is een generalist die een specialisme meebrengt.

Per 31 december 2017 maken de volgende leden deel uit van de RvT.

	Kennisveld:
Dhr. B.R. Pourier (voorzitter)	Onderwijskunde
Mw. M.M.A. van Lieshout (secretaris)	Juridische zaken
Mw. G.S. Timp-Silberie (penningmeester)	Financiën
Mw. S.E. Martinus-Francees (lid)	Sociaal maatschappelijke zaken
Mw. H.S. Kuipers (lid)	Human Resource

Rooster van aftreden:

	Benoemingsdatum:	Benoemd tot:	Termijn:
Dhr. B.R. Pourier (voorzitter)	19-12-2012	19-12-2020	Tweede
Mw. M.M.A. van Lieshout (secretaris)	19-12-2012	19-12-2020	Tweede
Mw. G.S. Timp-Silberie (penningmeester)	27-05-2013	27-05-2021	Tweede
Mw. S.E. Martinus-Francees (lid)	01-10-2014	01-10-2018	Eerste
Mw. H.S. Kuipers (lid)	01-03-2016	01-03-2020	Eerste

De voorzitter en secretaris zijn beide aan hun tweede termijn, de penningmeester is na benoeming door de eilandsraad gestart met haar tweede termijn op 27 mei 2017 voor de periode van 4 jaar.

1.2 Werkzaamheden Raad van Toezicht

1.2.1 Bijeenkomsten

De RvT en de algemeen directeur vergaderden in 2017 zesmaal in gezamenlijkheid. De vergaderingen werden voorbereid door de voorzitter van de RvT en de algemeen directeur, waarbij ook gelegenheid was om algemene beleidsaangelegenheden en ad hoc vraagstukken aan de orde te stellen, ieder binnen de eigen verantwoordelijkheid.

De vergadercyclus van de RvT ligt vast en wordt bepaald door de begroting, tussentijdse

financiële rapportages, financiële jaarrekening en het bestuur verslag. Naast deze vergadercyclus heeft de RvT de algemeen directeur bijgestaan met raad terzijde op juridisch, financieel, personeel, sociaal maatschappelijk en onderwijskundig gebied.

1.2.2 Code "Corporate Governance Bonaire" en de code "Goed bestuur in het Primair Onderwijs".

Stichting OOB confirmeert zich zoals vastgesteld in het RvT-overleg van 16 februari 2016 aan de beide codes "Corporate Governance Bonaire" en "Goed bestuur in het Primair Onderwijs".

Het Openbaar Lichaam Bonaire heeft Stichting OOB opgericht met inachtneming van de Code "Corporate Governance Bonaire". De statuten zijn conform deze code opgesteld, dat betekent dat rekening is gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen inzake degelijk onderwijsbestuur: evenwicht tussen verticale (ouders en belanghebbenden) en horizontale verantwoording (bijvoorbeeld inspectie) en een functiescheiding bestuur en intern/extern toezicht. De organisatiestructuur is opgesteld aan de hand van het Raad van Toezicht model.

De leden van de RvT zijn benoemd door de eilandsraad aan de hand van de door de eilandsraad voorafgaande vastgestelde profielschets met dien verstande dat twee leden worden benoemd op bindende voordracht van de ouders van de leerlingen die zijn ingeschreven op de betrokken scholen. De stichting wordt bestuurd door een algemeen directeur die het College van Bestuur vormt onder toezicht van de RvT.

Een vrij nieuwe organisatiestructuur voor Bonaire, functiescheiding tussen bestuur en intern toezicht dat ook een vereiste is conform de code "Goed bestuur in het Primair Onderwijs". Dat is ook de reden dat wij ons nog steeds professionaliseren op dit gebied.

1.2.3 Professionaliseringsagenda

De leden van de Raad van Toezicht hebben in 2017 een bijeenkomst georganiseerd met de bestuur coach van de PO-raad, dhr. Martin van den Oetelaar. Hij heeft de leden geïnformeerd over het nieuwe toezichtkader van de inspectie van het onderwijs en de rol van de RvT hierin.

De algemeen directeur heeft in 2017 het herregistratie traject voor het schoolleidersregister doorlopen. Afgestemd met de RvT zijn de opdrachten voor deze herregistratie uitgevoerd op bestuursniveau. In mei 2018 wordt het traject afgerond. In mei 2018 staat een nieuwe bijeenkomst gepland voor professionalisering van de RvT. Het onderwerp van deze professionaliseringsbijeenkomst is gericht op risicomanagement.

1.2.4 Strategisch beleid

In 2017 hebben wij het strategisch beleidsplan 2017-2019 als uitgangspunt genomen. De input voor dit plan is aangedragen door de RvT, de algemeen directeur in samenwerking met diverse geledingen binnen Stichting OOB en externe stakeholders.

De algemeen directeur heeft in samenwerking met de beide schoolleiders in 2016 een concept strategisch beleidsplan opgesteld. Dit plan is uitvoerig besproken met de verschillende stakeholders. De RvT heeft na instemming van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad op 15 december 2016, het strategisch beleidsplan 2017-2019 op 24 januari 2017 vastgesteld. Het plan wordt jaarlijks geëvalueerd met input uit de kwartaalrapportages van de algemeen directeur.

1.2.5 Financiën

Op 12 juni 2017 heeft de RvT de jaarstukken 2016 vastgesteld en ondertekend. Alvorens deze goedkeuring te verlenen heeft de RvT zich door de accountant laten informeren over zijn bevindingen.

De meerjarenbegroting 2018-2021 is uitvoerig besproken met de algemeen directeur in het RvT-overleg van 19 september 2017. De meerjarenbegroting 2018-2021 is in lijn met het strategisch beleidsplan 2017-2019. De RvT heeft de meerjarenbegroting 2018-2021 vastgesteld in het RvT-overleg van 19 september 2017.

1.2.6 Werkgeversrol

De algemeen directeur heeft in het RvT-overleg van 16 november 2016 laten weten dat zij per 30 november 2018 (einde overeenkomst) haar werkzaamheden bij Stichting OOB na 5 jaar definitief wil beëindigen vanwege terug keer naar Europees Nederland. De RvT is daarom met de procedure gestart om een nieuwe algemeen directeur te werven.

In 2017 heeft de interne sollicitatieprocedure plaatsgevonden. Daaruit is 1 mogelijk geschikte kandidaat naar voren gekomen. Deze kandidaat gaat mee in de externe procedure die de RvT volledig heeft voorbereid om in januari 2018 te starten.

Voor de beloning van de algemeen directeur in het Primair Onderwijs wordt het Functieboek samenwerkende scholen voor primair onderwijs Bonaire aangehouden (19 maart 2016), schaal 13.

1.2.7 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

In 2017 heeft er eenmalig een gesprek plaats gevonden met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) en de RvT. Daarnaast heeft de GMR via de algemeen directeur agendapunten ingebracht bij een vergadering, die door de RvT besproken zijn en via de algemeen directeur weer teruggekoppeld zijn.

De RvT heeft met de GMR afgesproken dat indien nodig tussentijds altijd contact met elkaar opgenomen kan worden.

Namens de Raad van Toezicht
Dhr. B.R. Pourier
Voorzitter

Mevr. G.S. Timm-Silberie
Penningmeester

Mevr. H.S. Kuipers
Lid

Mevr. M.M.A. van Lieshout
Secretaris

Mevr. S.E. Martinus-Francees
Lid

2. Kerngegevens en kernactiviteiten

2.1 Kerngegevens

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire (OOB)
Algemeen directeur: Mw. E.H.H. (Eveliëne) Coenen MSc.
Hanchi Amboina 2
Antriol Pariba, Bonaire
Caribisch Nederland

2.2 Kernactiviteiten

2.2.1 Taakopvatting College van Bestuur

De uitgangspunten voor de wijze van besturen van het openbaar onderwijs van Bonaire zijn:

De algemeen directeur die het College van Bestuur vormt bestuurt de stichting onder toezicht van de Raad van Toezicht. Dit houdt onder meer in dat de algemeen directeur verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen van de stichting, de strategie en het beleid. De toezichthouder is een intern en onafhankelijk orgaan binnen de stichting dat er op toeziet dat het doel van stichting OOB wordt gerealiseerd door toedoen van de algemeen directeur. De algemeen directeur is bevoegd gezag en stuurt op onderwijskwaliteit via de directeuren van de scholen. de toezichthouder ziet toe op onderwijskwaliteit via (de kwaliteit) van de algemeen directeur.

De algemeen directeur houdt bij zijn beleidsvorming rekening met het organisatiebelang in relatie tot de maatschappelijke functie van de stichting en maakt een evenwichtige afweging van de belangen van allen die bij de stichting betrokken zijn.

De algemeen directeur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid, maatschappelijke positie en voorbeeldfunctie en zal uit dien hoofde geen handelingen verrichten of nalaten die de reputatie van de stichting schaden. De algemeen directeur bevordert dat medewerkers van de stichting zich eveneens volgens deze norm gedragen.

2.2.2 Missie/visie

Onze missie en visie voor de periode 2017-2019 zijn:

Missie

Stichting OOB biedt openbaar onderwijs aan kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar, ongeacht zijn of haar sociale, culturele of levensbeschouwelijke achtergrond. Vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid en zorgplicht bieden we openbaar onderwijs vanuit het perspectief van het kind: talenten vergrotend en maximale kansen biedend.

Visie

Het openbaar onderwijs biedt leerlingen ruimte om te leren en zich te ontwikkelen ter voorbereiding op deelname in de pluriforme samenleving. Het openbaar onderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden.

3. Juridische structuur

Stichting OOB is sinds 1 februari 2013 verantwoordelijk voor het openbaar onderwijs bij Kolegio Rayo di Solo en Kolegio Strea Briante. Per 1 augustus 2015 zijn de namen van beide scholen gewijzigd: Kolegio Rayo di Solo was voorheen Kolegio Reina Beatrix en Kolegio Strea Briante was de Watapanaschool. De eilandsraad heeft goedkeuring voor de wijziging van de namen verleend op 25 oktober 2016. Uiteindelijk is deze goedkeuring bekrachtigd met een statutenwijziging die op 27 januari 2017 bij de notaris is gepasseerd. In dit bestuursverslag worden de namen Kolegio Rayo di Solo en Kolegio Strea Briante aangehouden voor boekjaar 2017.

Deze twee openbare scholen vielen voor 1 februari 2013 onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB). OLB heeft in 2012 besloten de scholen te verzelfstandigen. Op 19 november 2012 is daarom in opdracht van het OLB, Stichting OOB opgericht.

Stichting OOB is statutair gevestigd te Bonaire. Juridisch gezien is Stichting OOB een stichting en staat als zodanig ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Nijverheid Bonaire onder nummer: 8241: Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire.

4. Organisatiestructuur

4.1 Rol RvT

De RvT is verantwoordelijk voor:

- Het bewaken van het doel en de grondslag van de stichting zoals verwoord staat in de statuten;
- Werkgeversrol voor de algemeen directeur;
- Het adviseren van de algemeen directeur;
- Goedkeuren van besluiten betreffende samenwerking, fusie en overname;
- Goedkeuren van het strategisch beleid;
- Goedkeuren van de begroting en de jaarrekening;
- Benoemen van de accountant.

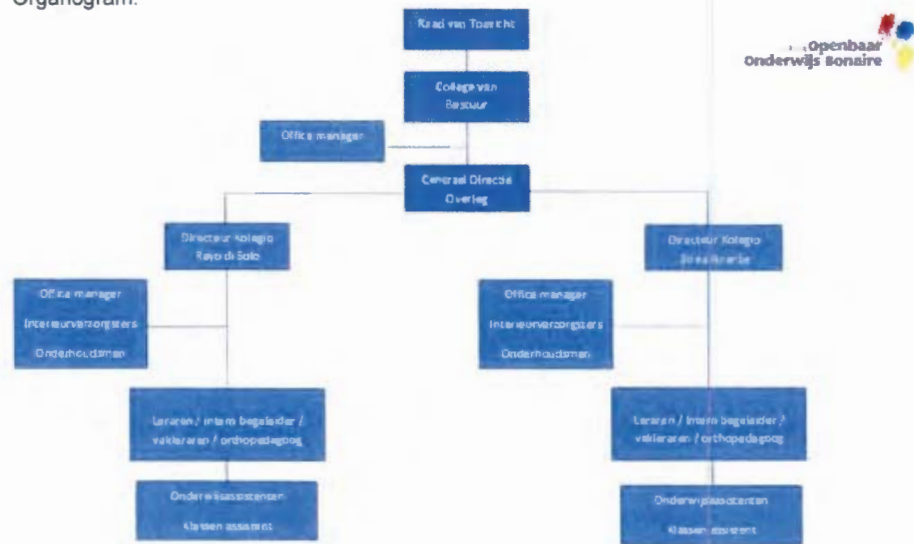
4.2 Algemeen directeur

De algemeen directeur die legt periodiek verantwoording af over het gevoerde beleid aan de RvT.

De organisatie wordt geleid door een algemeen directeur, met een beperkte algemene en secretariële ondersteuning van de office managers van de beide scholen. De directeurs van de scholen bieden advisering en ondersteuning op de beleidsterreinen.

De algemeen directeur en de directeuren van de scholen zijn in het Centraal Directie Overleg gericht op het scheppen van voorwaarden waardoor de leerkrachten en ondersteuners de gewenste resultaten kunnen bereiken. De algemeen directeur bepaalt de beleidskaders en mandateert de uitvoering aan de directeuren.

Organogram:

De kracht van ons onderwijs wordt gevormd in de scholen. De beide scholen hebben in 2015 een schoolontwikkelingsmodel opgesteld voor de periode 2015-2019. Daarbij zijn de volgende vijf onderwerpen als uitgangspunt genomen:

- Directe instructiemodel, handelings- en opbrengstgericht werken;
- De veilige school;
- Taal;
- Rekenen;
- ICT.

Rekening houdend met de specifieke ontwikkelingen binnen de scholen hebben zij nagedacht over de invulling van deze onderwerpen met als doel goed onderwijs aan te kunnen blijven bieden en zich verder te professionaliseren.

4.3 Partners

De samenwerking met verschillende partners op Bonaire hebben we in 2017 gecontinueerd. Belangrijkste ontwikkelingen op dit terrein:

- Subsidieaanvraag samenwerkende scholen Taalbeleidskaders PO en VO Bonaire;
- Op weg naar UNI-VERSO (integraal kind centrum): samenwerking met Stichting Kuido Profesional pa Mucha;
- Subsidieaanvraag kansen voor alle kinderen: Project zwemles;
- Gezonde school, Openbaar Lichaam Bonaire;
- Deelname samenwerkingsverband Bonaire, zitting in het algemeen bestuur van Stichting Expertisecenter Onderwijs Zorg Bonaire.

Stichting OOB is sinds 18 januari 2016 ook lid van de PO-raad.

In 2017 heeft veelvuldig ambtelijk en bestuurlijk overleg plaatsgevonden met het Openbaar Lichaam Bonaire in het kader van de huisvesting, toegangswegen schoolgebouwen, ontwikkeling integraal kind centrum, 4-jarigen beleid, begroting en jaarrekening. Contact- en overlegmomenten zijn er ook met Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Inspectie van het Onderwijs en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

4.4 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

De GMR heeft haar huishoudelijk reglement op 21 maart 2016 vastgesteld. Eind 2017 bestaat de GMR uit de volgende personen:

Namens de ouders	Namens het personeel
Mw. Belinda Coffi (voorzitter)	Dhr. Jose Molina (secretaris)
Mw. Jolinda Duncan	Mw. Nihaila Henriquez

De GMR heeft het wervingstraject opgestart om in 2018 nieuwe leden te werven. De algemeen directeur bezoekt de GMR-vergaderingen op uitnodiging van de GMR. De volgende onderwerpen zijn in 2017 ter instemming of advisering voorgelegd:

- Ouderavond UNI-VERSO
- Vrijwillige ouderbijdrage

5. Onderwijskundige ontwikkelingen

5.1 Kwaliteitsbeleid

De algemeen directeur en de scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van het geleverde onderwijs. Hierdoor neemt het interne kwaliteitsbeleid een steeds belangrijker plaats in. Het Parnassys leerling administratie- en volgsysteem geeft inzicht in de opbrengsten en maakt sturen op de onderwijskwaliteit mogelijk.

Over de resultaten en de kwaliteit moet verantwoording worden afgelegd aan de ouders en aan de overheid via de Inspectie van het onderwijs. De Inspectie van het onderwijs heeft in 2015 de basiskwaliteit toegekend aan Kolegio Rayo di Solo. In april 2016 heeft ook Kolegio Strea Briante haar basiskwaliteit behaald. In november 2016 heeft de Inspectie van het onderwijs vastgesteld dat de beide scholen de basiskwaliteit van het onderwijs hebben geconsolideerd. In 2017 hebben voortgangsgesprekken met de inspectie van het onderwijs plaatsgevonden. In maart 2018 zijn de beide scholen weer bezocht voor een kwaliteitsonderzoek dat met een positief resultaat is afgesloten. Op basis van het schoolplan 2015-2019 hebben de beide scholen ieder hun beleidsvoornemens uitgewerkt in een jaarplan. Daarbij is rekening gehouden met de resultaten uit voorgaande jaren op het gebied van onderwijsontwikkeling en leeropbrengsten.

Tijdens het directieoverleg dat een keer in de twee weken plaats heeft gevonden in 2017 heeft de algemeen directeur samen met de directeuren de voortgang van de schoolontwikkelingen en de leeropbrengsten besproken.

De directeuren leggen hierover een keer in de twee maanden ook schriftelijke verantwoording af aan de algemeen directeur. De algemeen directeur verwerkt deze gegevens vervolgens in een kwartaalrapportage voor de RvT.

In 2016 is gebruik gemaakt van de Cito toetsen speciaal ontwikkelt voor Caribisch Nederland. Met de samenwerkende scholen voor primair onderwijs is afgesproken dat eilandelijke streefdoelen worden opgesteld. In 2017 hebben we een gezamenlijke overstap gemaakt naar de nieuwe Cito toetsen 3.0 om deze eilandelijke streefdoelen op te stellen.

5.2 Scholing

In 2017 is er veel aandacht besteedt aan scholing en ontwikkeling gericht op de vijf onderwerpen die in de schoolplannen als uitgangspunt worden genomen:

- Directe instructiemodel, handelings- en opbrengstgericht werken;
- De veilige school;
- Taal.
- Rekenen,
- ICT.

De scholing voor personeelsleden richtte zich in 2017 voornamelijk op het verbeteren van de eigen vaardigheden in het Nederlands of Papiamentu. In het kader van de veilige school hebben in mei 2017 10 medewerkers deelgenomen aan de Conscious Discipline training op Aruba. Daarnaast werden verschillende workshops aangeboden voor Conscious Discipline, het programma voor sociaal emotionele ontwikkeling in het kader van de veilige school. Voor het verbeteren van het gebruik van het digitale leerling administratie- en volgsysteem Parnassys werden in 2017 korte cursussen verzorgd door experts.

De bedrijfshulpverleners hebben uiteraard hun herhalingslessen gevolgd om hun kennis en vaardigheden op te frissen in geval van noodgevallen. Deze lessen worden samen gevolgd met de medewerkers van Stichting Kuido Professional pa Mucha die op hetzelfde terrein gehuisvest zijn en waarmee gezamenlijk het bedrijfsnoodplan is opgesteld.

5.3 Onderwijs en ICT

Met de verhuizing naar de nieuwe huisvesting van Kolegio Rayo di Solo zijn de beide scholen sinds augustus 2017 samen gehuisvest op één terrein. Dat heeft het mede mogelijk gemaakt dat de beide scholen gebruik kunnen maken van een gezamenlijke server.

Dat betekent dat alle lokalen momenteel zijn voorzien van 4 Ncomputers en een Prowise bord of een Epson beamer. Op deze manier kunnen alle leraren gebruik maken van de ondersteunende software bij de verschillende methodes.

ICT-programma's waar we een licentie voor hebben zijn:

- Logo 3000 (een programma voor woordenschatonderwijs)
- Pamassys (leerlingvolg- en administratiesysteem)
- KJKK (volgsysteem voor de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen van groep 1 en 2)
- ZIEN (volgsysteem voor de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen van groep 3 t/m 8)
- Nieuwsbegrip (programma voor begrijpend lezen)
- Alles telt (ondersteunend aan de rekenmethode Alles telt)
- Gynzy (digitale leeromgeving met tools voor leraren en oefeningen voor leerlingen)
- Makkie-om-te-maken (projectlessen voor 3d-printen)

Bij dit laatste programma staat de ontwerpmethode 'design thinking', centraal, dat een creatief proces op gang brengt waarbij 'inleven' veel verbeeldingskracht nodig is. Het resultaat van het denken wordt tastbaar door het printen in 3d. Het lessenpakket biedt ons de mogelijkheid om te werken aan de 21ste eeuwse doelen, zoals samenwerken, zelfregulering, denkkraft en perspectief nemen.

6. Personeel

6.1 Organisatieontwikkeling

Stichting OOB is sinds de start, 1 februari 2013 enorm gegroeid. Dit is enerzijds het gevolg van de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs vanuit het Openbaar Lichaam Bonaire en anderzijds door de toename in leerlingenaantal.

Gezien de huidige ontwikkelingen is de verwachting dat het leerlingenaantal de komende periode gelijk zal blijven aan de prognose (P) zoals opgenomen voor het jaar 2018. Door een goede personeelsplanning kan de ontwikkeling adequaat in de hand worden gehouden.

Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het aantal FTE's op de jaarlijkse peildatum van 1 januari zien gedurende de laatste jaren. Met de kanttekening dat de cijfers van de jaren 2018 – 2020 prognoses zijn.

OOB	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal leerlingen (1 okt. telling)	339	355	341	386	394	390 (P)	390 (P)	390 (P)
Aantal medewerkers / FTE	32/32	34/34	43/43	46/46	53/52	51/51	51/51	51/51
Alg. dir. / College van Bestuur		1	1	1	1	1	1	1
Directie	2	2	2	2	2	2	2	2
Leerkrachten	21	21	27	23	25	25	25	25
Intern begeleider					2	2	2	2
Onderwijsassistenten	4	5	7	11	11	10	10	10
Klassen assistenten				1	3	3	3	3
Orthopedagoog				1	1	1	1	1
Office managers	1	1	2	2	2	2	2	2
Onderhoudsman	1	1	1	1	1	1	1	1
Interieurverzorgsters	3	3	3	4	4	4	4	4

De leerling prognoses zijn hieronder weergegeven. De verwachting is dat het leerlingen aantal voor de komende jaren gelijk zal blijven. Dit heeft ook te maken met de huisvesting. Vanaf augustus 2017 zijn de beide scholen definitief gevestigd op hun locatie. Uitgaande van deze locaties kunnen we niet meer leerlingen huisvesten dan onder de kolommen 2018 – 2020 aangegeven als prognose (P).

Telling 1 oktober	Brin	2014	2015	2016	2017	2018 (P)	2019 (P)	2020 (P)
Kolegio Rayo di Solo	30GP	307	289	319	327	320	320	320
Kolegio Strea Briante	30GT	48	52	67	67	70	70	70
Totaal		355	341	386	394	390	390	390

6.2 Leeftijdsopbouw

De gemiddelde leeftijd per 1 januari 2018 van ons personeel is 41, dit in tegenstelling tot een gemiddelde leeftijd van 44 bij aanvang op 1 februari 2013. De afgelopen periode is hieraan onder anderen gewerkt doordat wij tijdelijk jonge aspirant leerkrachten benoemen die hun afstudeerstage bij ons uit kunnen voeren om te bezien of deze behouden kunnen worden voor de toekomst.

Onderstaande tabel geeft de leeftijdsopbouw per 1 januari 2018 weer.

	Aantal man	Aantal vrouw	Aantal medewerkers	Percentage
Jonger dan 20	0	0	0	0%
20-29	3	9	12	22%
30-39	1	15	16	30%
40-49	2	6	8	15%
50-59	1	11	12	22%
60 en ouder	1	5	6	11%
Totaal	8	46	54	100%

Per 1 januari 2018 waren er 54 medewerkers in dienst bij Stichting OOB waarvan:
 Mannen: 8
 Vrouwen: 46

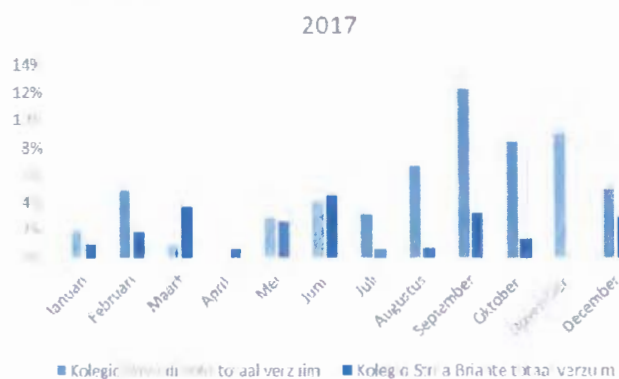
6.3 Einde dienstverband

In 2017 hebben 8 medewerkers Stichting OOB verlaten:

- 1 medewerker nam ontslag op eigen verzoek;
- 7 medewerkers zijn vanwege het bereiken van de einddatum van de arbeidsovereenkomst uit dienst getreden.

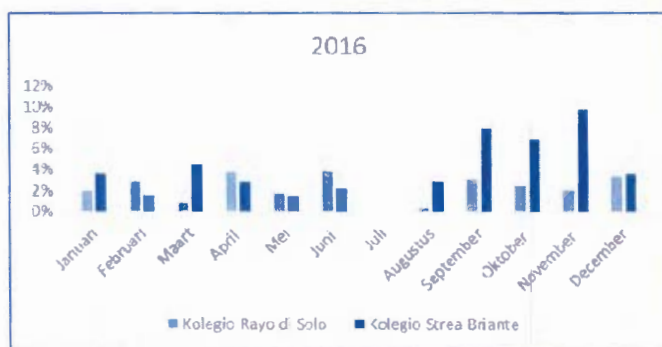
6.4 Ziekteverzuim

In deze verzuimanalyse is per maand per school het verzuim gemeten over het kalenderjaar 2017.

Figuur 1: kengetallen verzuim 2017 Stichting OOB

In 2017 heeft Kolegio Rayo di Solo een gemiddeld verzuimpercentage van 5% per maand. Bij Kolegio Strea Briante ligt dit percentage op 2% per maand. Om uitspraken te kunnen doen over de voortgang van het verzuim worden de cijfers vergeleken in deze analyse met de gegevens uit 2016. Figuur 2 geeft een overzicht van kalenderjaar 2016 weer.

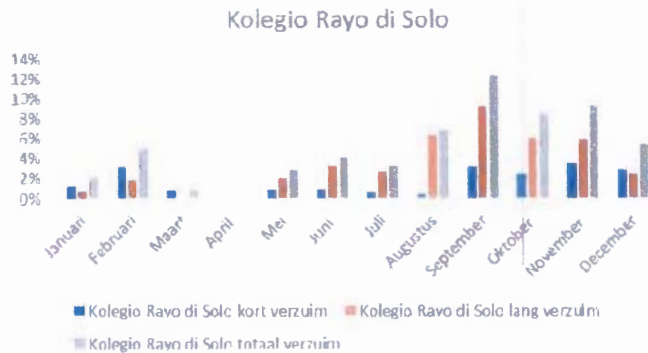

Figuur 2: kengetallen verzuim 2016 Stichting OOB

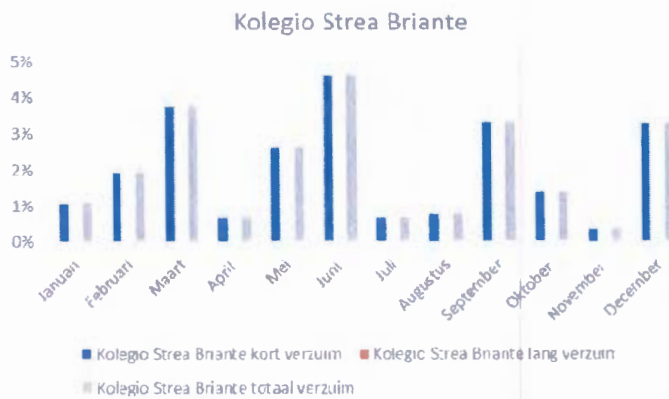
In 2016 heeft Kolegio Rayo di Solo een gemiddeld verzuimpercentage van 2% per maand. Bij Kolegio Strea Briante ligt dit percentage op 4% per maand.

Samenvattend, als we de cijfers van 2017 vergelijken met 2016 valt het volgende op: Het verzuimpercentage is bij Kolegio Strea Briante is met 2% gedaald, bij Kolegio Rayo di Solo is het verzuimpercentage juist verhoogd met 3%. Toch blijven zij met de gemiddelde verzuimpercentages nog steeds lager dan het ziekteverzuimpercentage primair onderwijs volgens het Arbeidsmarktplatform primair onderwijs (2015) in Europees Nederland. Het gemiddelde lag tussen de 6 en 8 % in de periode 2011 – 2013 in het primair onderwijs in Europees Nederland.

De uitschieters bij Kolegio Rayo di Solo zijn verklaarbaar door zwangerschapsverlof en lang verzuim na een medische behandeling. Om het ook inzichtelijk te maken in de kwartaalrapportages maken we sinds 2017 onderscheid in kort en lang verzuim, zie figuur 3 en 4.

Figuur 3: kengetallen verzuim 2017 Kolegio Rayo di Solo

Figuur 4: kengetallen verzuim 2017 Kolegio Strea Briante

Sinds 2015 hebben we een protocol ziekteverzuim ingevoerd. Met de invoering van dit protocol zijn we ook een samenwerking aangegaan met een bedrijfsarts. De medewerkers dienen zich op de 4^e ziekte dag te melden bij de bedrijfsarts. De bedrijfsarts informeert vervolgens de leidinggevende over zijn bevindingen, doch nimmers de medische gegevens. Daarnaast is er eenmaal per kwartaal een sociaal medisch overleg tussen de bedrijfsarts en de algemeen directeur om de voortgang te bespreken.

6.6 Klachtenregeling

Stichting OOB is aangesloten bij de Klachtencommissie Onderwijs BES. In eerste instantie kan men de interne klachtenregeling doorlopen. Indien dit niet tot de gewenste oplossing leidt, kan men zich wenden tot de Klachtencommissie Onderwijs BES. In het jaar 2017 zijn er geen klachten ingediend.

7. Huisvesting

7.1 Verhuizingen

In juli 2017 is de renovatie van Kolegio Rayo di Solo afgerond. In augustus 2017 hebben daarom beide scholen intrek genomen in de gehele locatie aan de Hanchi Amboina 2 en 2c. We hebben de groepen van de beide scholen samen ingedeeld op onder-, midden- en bovenbouw. Enerzijds heeft dat te maken met het ruimtegebrek bij Kolegio Strea Briante anderzijds heeft het te maken met onze onderwijskundige visie.

In 2013 hebben we namelijk een strategische oriëntatie uitgevoerd van de totale leerlingenpopulatie van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire. Vanuit deze oriëntatie hebben we de keuze gemaakt om ons onderwijs in te delen in 3 leerroutes. Leerroute 1 en 2 bij Kolegio Rayo di Solo en leerroute 3 bij Kolegio Strea Briante. Vanaf de onderbouw krijgen de leerlingen dezelfde lesstof aangeboden, vanaf groep 5 wordt daar een splitsing in aangebracht op basis van de behoefte van de leerlingen. Door locaties, voorzieningen en expertise met elkaar te delen kunnen we een optimaal onderwijsaanbod bieden. De nieuwe huisvestingen van de beide scholen zijn een verschil van dag en nacht met de oude locaties. Dit verschil draagt enorm bij aan een goede onderwijsontwikkeling bij de leerlingen, maar ook aan het welbevinden van het personeel.

7.2 Onderhoud

Sinds de oplevering van het nieuwe gebouw van Kolegio Strea Briante op 17 mei 2016 is een onderhoudstermijn ingegaan voor de aannemer voor de periode van 1 jaar. Dat betekent dat alle onderhoudswerkzaamheden tot en met 17 mei 2017 voor rekening zijn van de aannemer.

Voor de periode vanaf 17 mei 2017 hebben wij zelf een onderhoudscontract afgesloten voor de airco's, daarnaast zijn we zelf verantwoordelijk voor het klein onderhoud. Het was de bedoeling om in afstemming met het Openbaar Lichaam Bonaire een onderhoudsplan op te stellen. Het wordt met enige regelmaat besproken met het Openbaar Lichaam Bonaire, maar tot op heden zijn er nog geen concrete acties uit naar voren gekomen. Kolegio Rayo di Solo is in juli 2017 opgeleverd. Dat betekent dat ook voor deze school de onderhoudstermijn van 1 jaar is ingegaan als verantwoordelijkheid van de aannemer. Vanaf juli 2018 komen de kosten van het klein onderhoud voor onze eigen rekening. Uiteraard nemen we in de besprekingen van het onderhoud de beide scholen mee en hopen we in 2018 concrete afspraken te maken met het Openbaar Lichaam Bonaire, als eigenaar van het gebouw.

8. Financiën

De begroting van 2017 is 17 november 2016 als onderdeel van de meerjarenbegroting 2017-2020 ingediend bij de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire. De Eilandsraad heeft de begroting op 9 mei 2017 vastgesteld waarop de begroting is ingediend bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

8.1 Financiële kengetallen

- Liquiditeitspositie

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Beperkte vlottende activa}}{\text{kort vreemd vermogen}} = \frac{590.492}{511.550} = 1,15$$

Een gezonde waarde voor dit kengetal ligt boven de 1. Een goede liquiditeitsratio illustreert het vermogen van een organisatie om crediteuren tijdig (op korte termijn) te kunnen betalen.

Liquiditeit (Current ratio)	Realisatie OOB	Normering
2017	1.15	> 1.0
2016	1.34	> 1.0
2015	1.26	> 1.0
2014	1.22	> 1.0
2013	1.37	> 1.0

De liquiditeit is op balansdatum afgenomen ten opzichte van vorig jaar. Er zijn verschillende oorzaken. Een verklaring is het hoge niveau aan investeringen en overige instellingslasten dit heeft ook een negatieve weerslag op de liquiditeit.

- Solvabiliteit

$$\text{Solvabiliteit} = \frac{\text{Eigen vermogen}}{\text{totaal vermogen}} * 100\% = \frac{845.607}{1.385.318} = 61,04\%$$

De solvabiliteit is de graadmeter voor de financiële onafhankelijkheid en geeft aan of OOB aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De normering van de solvabiliteit is > 30%

Solvabiliteit	Realisatie OOB	Normering
2017	61,04%	> 30%
2016	47,22%	> 30%
2015	39,96%	> 30%
2014	31%	> 30%
2013	40%	> 30%

Anders gezegd: "solvabiliteit" is de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen op de balans. Wordt het eigen vermogen te klein, of zelfs negatief doordat er met verlies wordt gewerkt, dan zijn de vermogensverhoudingen verstoord. De solvabiliteit

is dan onvoldoende om kredietverschaffers en leveranciers het nodige vertrouwen te geven. Dit betekent dat bij schuldeisers van de onderneming het signaal op rood gaat: zullen zij immers straks hun vorderingen niet kunnen innen.

- Rentabiliteit

Resultaat van de gewone bedrijfsvoering per jaar (resultaat gedeeld door de baten):

$$\frac{109,669}{2,878,266} = 4\%$$

Rentabiliteit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat uit gewone bedrijfsvoering in relatie tot de totale baten.

Rentabiliteit	Realisatie OOB	Normering
2017	4%	> 1%
2016	1.33%	> 1%
2015	7.75%	> 1%
2014	2%	> 1%
2013	26%	> 1%

Hoewel we als OOB geen winstoogmerk hebben, is rentabiliteit een belangrijke indicator om waardevast eigen vermogen te blijven garanderen. De rentabiliteit over 2017 is positief.

- Kapitalisatiefactor

Het ministerie hanteert de kapitalisatiefactor als kengetal om te signaleren of onderwijsinstellingen hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken (balanstotaal minus de gebouwen gedeeld door de totale baten).

$$\text{Kapitalisatiefactor} = \frac{1,385,318}{2,878,266} = 48\%$$

Kapitalisatiefactor	Realisatie OOB	Normering
2017	48%	< 36%
2016	58,79%	< 36%
2015	70%	< 36%
2014	74%	< 36%
2013	54%	< 36%

De kapitalisatiefactor van 48% ligt lager ten opzichte van vorig jaar, maar nog steeds boven de norm van 36%. In het jaar 2017 zijn de beide scholen gehuisvest in de nieuwe gebouwen op hetzelfde terrein. Dan kunnen de geplande investeringen uitgevoerd worden voor de lange termijn en streeft OOB naar de norm van 36%.

8.2 Staat van baten en lasten

	2017		Begroting 2017		2016	
	USD	USD	USD	USD	USD	USD
Baten						
3.1 Rijksbijdragen	2,808,686		2,692,734		2,579,525	
3.2 Overige overheidsbijdragen	70,000		70,000		70,000	
3.3 Overige baten	39,392		1,000		900	
Totaal Baten		2,918,078		2,763,734		2,650,425
Lasten						
4.1 Personeelslasten	2,408,352		2,437,641		2,249,992	
4.2 Afschrijvingen	2,544		4,622		4,390	
4.3 Huisvestigingslasten	99,981		94,908		92,574	
4.4 Overige lasten	297,532		395,705		269,617	
Totaal Lasten		2,808,409		2,932,876		2,616,573
Saldo baten en lasten		109,669		(169,142)		33,852
Buitengewone baten		0		0	1,658	
Saldo buitengewone baten en lasten		0		0	1,658	
Totaal resultaat		109,669		(169,142)		35,510

8.2.1 Rijksbijdragen

De personele bekostiging wordt jaarlijks vastgesteld conform de Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, houdende regels voor het vaststellen van de bekostiging personeel primair onderwijs in Caribisch Nederland. Dit geldt ook voor de materiële instandhouding die wordt vastgesteld vanuit de Regeling vaststelling bedragen materiële instandhouding primair onderwijs BES, die wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Voor Kolegio Strea Briante hebben wij een extra zorgtoeslag aangevraagd. Bij Kolegio Strea Briante is namelijk sprake van een concentratie van leerlingen met een behoefte aan speciale voorzieningen. Voor extra zorgtoeslag is in de Wet Primair Onderwijs BES nog geen juridische grondslag aanwezig. Om die reden kan de extra bekostiging alleen op aanvraag worden toegekend. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de Wet Primair Onderwijs BES hiervoor zal worden aangepast. Op het moment dat dit gerealiseerd is, zal voor deze extra zorgtoeslag geen aparte aanvraag meer vereist zijn.

8.2.2 Overige baten

De eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) heeft op 7 november 2013 een motie aangenomen tegen de begroting van OLB van 2014. Zij hebben besloten om over een periode van 10 jaar, jaarlijks \$70,000.00 toe te kennen aan Stichting OOB. Het bedrag van 2014 is niet uitbetaald. Wij hebben op 16 september 2015 een brief ontvangen van het OLB waarin is opgenomen dat wij het bedrag van \$ 70,000.00 eenmalig ontvangen en dat vervolgens de afdeling Educatie en Welzijn van Directie Samenleving en Zorg met ons de situatie zal evalueren om te komen tot een definitief voorstel van de extra middelen ten behoeve van een gezonde financiële startpositie van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire. Het bedrag van \$70.000,- van 2016 en van 2017 zijn ontvangen na indiening van de factuur. Ieder jaar opnieuw dienen we de aanvraag opnieuw in te dienen.

Daarnaast hebben wij ook vrijwillige ouderbijdragen ontvangen en subsidie voor de jaarlijks terugkerende activiteit 'simadan', het oogstfeest waaraan wij als openbare scholen met een aantal kinderen deelnemen.

Een andere subsidie die wij hebben aangevraagd en toegekend gekregen is de "Subsidieregeling kansen voor alle kinderen 2017" voor de gezamenlijke scholen voor primair onderwijs. De subsidie is toegekend, het gaat om een totaalbedrag van \$49.700 waarmee wij voor de samenwerkende scholen de kosten van de zwemlessen betalen. Een bedrag van \$3.940 hebben wij als subsidie ontvangen in 2017 van Rijksdienst Caribisch Nederland, afdeling Onderwijs, cultuur en wetenschap. Dit bedrag mag in 2018 gebruikt worden voor excursies naar de verschillende musea op Bonaire.

8.2.3 Personele lasten

Aangezien de personele lasten zo'n 86% van de totale lasten vormen, hebben deze lasten nadrukkelijk de aandacht van de algemeen directeur. Om de ontwikkeling van deze lasten te beoordelen, worden de personele lasten afgezet tegen het aantal FTE's per 1 januari en tegen het aantal leerlingen. Voor deze analyse worden, net zoals het uitgangspunt van de bekostiging, de leerlingenaantallen van 1 oktober voorafgaand aan het kalenderjaar gehanteerd (t-1).

Personele lasten in relatie tot FTE's en leerlingen			
Jaar	Aantal FTE's	Personele lasten	Aantal leerlingen
2017	52	\$ 2.408.352	394
2016	46	\$ 2.249.992	386
2015	43	\$ 2.000.105	341
2014	34	\$ 1.862.454	355
2013	32	\$ 1.544.191	339

Bovenstaande tabel laat zien dat het aantal FTE's en de personele lasten de afgelopen jaren zijn gestegen. Deze stijging heeft enerzijds te maken met de toename van leerlingen. De stijging van de personele lasten komt tevens ook door de arbeidsvoorwaardenovereenkomst onderwijspersoneel 2016-2017 die in augustus 2016 is ondertekend. De overeenkomst heeft onder anderen een verhoging van de bruto bezoldigingsbedragen van 3% met zich mee heeft gebracht.

8.3 Gang van zaken gedurende het verslagjaar 2017

We sluiten het jaar 2017 af met een positief resultaat van \$109,669. Dit resultaat steekt gunstig af ten opzichte van de begroting (\$169,142) negatief.

8.3.1 Beschouwing baten

De baten zijn in te delen in rijksbijdragen en overige baten (zie ook de jaarrekening). De realisatie van de rijksbijdragen ligt circa \$115,952 boven het begrote bedrag. Dit verschil is te verklaren door onder anderen de verhoging van de rijksbijdrage voor personeelskosten als gevolg van de cao-afspraken. De realisatie van de overige baten komen \$580 lager uit dan de begroting. Dit verschil is te verklaren doordat onder anderen de subsidie vanuit het OLB voor de Simadan project lager is dan de werkelijke kosten.

8.3.2 Beschouwing lasten

De lasten worden in de staat van baten en lasten ingedeeld in personele lasten, afschrijvingen, huisvestingslasten, overige instellingslasten, leermiddelen en materialen en overige (baten) en lasten (zie ook de jaarrekening). De personele lasten vormen zoals eerder al aangegeven 86% van de totale lasten. Deze rubriek heeft de grootste invloed op het uiteindelijke resultaat. Het totaal van de afschrijvingen komt eind 2017 \$2,078 lager uit dan begroot. Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat een aantal investeringen afgeboekt kunnen worden op ontvangen subsidies zoals de eerste inrichting. De huisvestingslasten van OOB vallen \$5,073 hoger uit dan begroot. Dit komt door de onverwachte kosten die de verhuizing van Colegio Rayo di Solo naar de tijdelijke locatie met zich meebracht. De gemaakte kosten hebben we gefactureerd aan het Openbaar Lichaam Bonaire. Op 25 april 2017 heeft het Openbaar Lichaam Bonaire een schriftelijke bevestiging gestuurd dat het bedrag van \$26.216 inzake de onverwachte kosten met betrekking tot de verhuizing wordt overgemaakt. De som van de overige instellingslasten eindigt in het boekjaar 2017 \$113,091 lager dan het begrote bedrag. De meeste posten in deze rubriek liggen in lijn met de begroting. De grootste afwijkingen zitten bij hard- en software, administratie en beheer, audit en advies, transport. Daarnaast is de post onvoorzien in deze rubriek opgenomen. Dat is 5% van het te besteden bedrag, hiervan is geen gebruik gemaakt in 2017. Voor wat betreft leermiddelen en materialen liggen de uitgaven \$14,918 boven het begrote bedrag. Dit komt mede doordat wij met de gezamenlijke scholen voor primair onderwijs Bonaire in 2016 hebben besloten om te investeren in nieuwe toetsen zodat we eilandelijke streefdoelen kunnen opstellen. De rubriek overige (baten) en lasten komt uit op een negatief bedrag van \$39.812. Dit heeft te maken met de vergoeding voor verhuiskosten van het OLB verkoop oud materiaal en vrijval ABB.

8.3.3 Investeringsbeleid

In de meerjarenbegroting 2018 – 2020 is rekening gehouden met investeringen. Dit sluit aan op het Strategisch beleidsplan 2017 – 2019. De plannen voor onderhoud, ICT, onderwijsleerpakket en inventaris wordt jaarlijks in samenspraak met de schooldirecteuren beoordeeld tijdens de begrotingsronde.

8.3.4 Beleggings- en financieringsbeleid (treasury statuut)

Het treasury statuut is opgenomen in het Handboek Administratieve Organisatie en Interne Beheersing van OOB. Het handboek is in 2016 zijn totaliteit geëvalueerd met de office managers en directeuren en vastgesteld door de Raad van Toezicht in de vergadering van 24 januari 2017.

8.4 Continuïteitsparagraaf / toekomstige ontwikkelingen

OOB stelt jaarlijks rond het eind van het schooljaar een uitgebreide meerjarenbegroting op om tijdig te kunnen anticiperen op toekomstige scenario's. Onderstaand een samenvatting van de uitkomsten van de meest recente meerjarenbegroting in combinatie met de begroting van 2017. Deze meerjarenbegroting is na goedkeuring van de Raad van Toezicht doorgestuurd aan de Eilandsraad op 17 november 2016 voor vaststelling conform artikel 54, zesde lid, sub d, van de Wet Primair Onderwijs BES. De volgende gegevens zijn gebruikt om een meerjarenbegroting op te stellen.

OOB	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (P)	2019 (P)	2020 (P)
Aantal leerlingen (1 okt.telling)	339	355	341	386	394	390	390	390
Aantal medewerkers / FTE	32/32	34/34	43/43	46/46	54/53	51/51	51/51	51/51

Bovenstaande cijfers laten zien dat de leerlingaantallen de komende jaren gelijk blijven. De meer-jaren ontwikkeling in FTE's geeft ook weer dat deze gepaard gaat met de leerlingaantallen en dus gelijk blijft. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het aantal FTE's op de jaarlijkse peildatum van 1 januari zien gedurende de laatste jaren. Met de kanttekening dat de cijfers van de jaren 2018 – 2019 – 2020 prognoses zijn.

OOB	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal leerlingen (1 okt.telling)	339	355	341	386	394	390 (P)	390 (P)	390 (P)
Aantal medewerkers / FTE	32/32	34/34	43/43	46/46	54/53	51/51	51/51	51/51
Alg. dir. / College van Bestuur		1	1	1	1	1	1	1
Directie	2	2	2	2	2	2	2	2
Leerkrachten	21	21	27	23	26	25	25	25
Ondersteunend personeel	9	10	13	20	24	23	23	23

8.4.1 Meerjarenbegroting 2018-2020

		BEGROTING 2018		BEGROTING 2019		BEGROTING 2020	
OPERATIONELE VERGOEDING							
81000	Normatief - Bekostiging personeel	2,022,665	72%	2,005,455	72%	2,005,455	72%
81002	Normatief - Bekostiging materieel	367,734	13%	367,734	13%	367,734	13%
81003	Subsidie ZMOK jan-jul 2016	0	0%	0	0%	0	0%
81005	Beheer en administratie (bruidschat OLB)	70,000	2%	70,000	3%	70,000	3%
81008	Bijzondere bekostiging Strea Briante	354,960	13%	350,861	13%	350,861	13%
81009	Bijzonder bekostiging personeel	0	0%	0	0%	0	0%
	Dekking operationele kosten	2,815,359	100%	2,794,050	100%	2,794,050	100%
OVERHEIDSBIJDRAGEN							
OVERIGE BATEN							
84010	Vrijwillige ouderbijdrage	1,000	0%	1,000	0%	1,000	0%
	Overige baten	1,000	0%	1,000	0%	1,000	0%
FINANCIELE BATEN							
TOTAAL INKOMST		2,816,359	100%	2,795,050	100%	2,795,050	100%
TOTAAL KOSTEN		2,820,535	100%	2,789,573	100%	2,777,737	100%
RESULTAAT		(4,176)		5,478		17,313	
PERSENELE LASTEN							
	Totaal personele lasten	2,343,381	83%	2,313,893	83%	2,302,620	83%
AFSCHRIJVINGEN							
	Totaal afschrijvingen	4,622	0%	4,622	0%	4,622	0%
HUISVESTINGLASTEN							
	Huisvestinglasten/overige	94,308	3%	94,308	3%	94,308	3%
OVERIGE LASTEN							
	Totaal overige lasten	378,224	13%	376,750	14%	376,186	14%
	Totaal kosten	2,820,535	100%	2,789,573	100%	2,777,737	100%

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is geen prijsstijging opgenomen, dit omdat de jaarlijkse begroting weer opnieuw wordt opgesteld en eventuele verhogingen dan meegenomen kunnen worden. De loonkostenbegroting is opgesteld op niveau van de medewerker, rekening houdend met periodieken en toeslagen.
De meerjarenbegroting 2018-2020 leidt, met de eindbalans van 2017 als basis, tot onderstaande meer jarenbalans.

8.4.2 Meer jarenbalans en ontwikkeling kengetallen

BONAIRE

	Grenzen OCW	2017	2018 (P)	2019 (P)
Toereikendheid van het Eigen Vermogen om op de lange termijn financiële risico's op te vangen (kredietwaardigheid van de organisatie) (eigen vermogen inclusief voorzieningen gedeeld door totaal vermogen)	$X > 30\%$	61%	61%	61%
<i>eigen vermogen</i>		\$ 845.607	\$ 841.431	\$ 846.908
<i>totaal vermogen</i>		\$ 1.385.318	\$ 1.381.142	\$ 1.386.619
Toereikendheid om op de korte termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen (vlottende activa inclusief liquide middelen gedeeld door kortlopende schulden)	$0,5 < X < 1,5$	1,15	0,55	0,55
<i>vlottende activa</i>		\$ 590.492	\$ 586.316	\$ 591.793
<i>kortlopende schulden</i>		\$ 511.550	\$ 1.069.051	\$ 1.069.051
Resultaat van de gewone bedrijfsvoering per jaar (resultaat gedeeld door totale baten)	$X > 0\%$	4%	-0,15%	0,20%
<i>resultaat</i>		\$ 109.669	\$ -4.176	\$ 5.477
<i>totale baten</i>		\$ 2.878.266	\$ 2.816.358	\$ 2.795.050
Toereikendheid om op de lange termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen (eigen vermogen gedeeld door totale baten)	$10\% < X < 40\%$	29%	30%	30%
<i>eigen vermogen</i>		\$ 845.607	\$ 841.431	\$ 846.908
<i>totale baten</i>		\$ 2.878.266	\$ 2.816.358	\$ 2.795.050
Signalering of deel van het kapitaal 'opgepot' blijft zodat het niet wordt gebruikt voor het vervullen van de onderwijstaken (balanstotaal minus de gebouwen gedeeld door de totale baten)	$X < 36\%$	48%	49%	50%
<i>balanstotaal</i>		\$ 1.385.318	\$ 1.381.142	\$ 1.386.619
<i>totale baten</i>		\$ 2.878.266	\$ 2.816.358	\$ 2.795.050

De balanscijfers vertonen ook de komende jaren het beeld van een gezonde stichting. De algemeen directeur verwacht geen bijzondere ontwikkelingen in financieringsstructuur. De kengetallen laten dat ook zien.

Financiële kengetallen	Grenzen vanuit OCW	OOB 2017	OOB 2018 (P)	OOB 2019 (P)
Solvabiliteit	$X > 30\%$	61%	61%	61%
Liquiditeit	$0,5 < X < 1,5$	1,15	0,55	0,55
Rentabiliteit	$X > 0\%$	4%	0%	0%
Weerstandsvermogen	$10\% < X < 40\%$	29%	30%	30%
Kapitalisatiefactor	$X < 36\%$	48%	49%	50%

Om de kapitalisatiefactor in de toekomst te verlagen, is een negatief exploitatieresultaat vrijwel de enige optie. Aangezien de continuïteit van de stichting absoluut niet in gevaar is, zijn exploitatietekorten niet verontrustend en zou voor de komende jaren het accent zelfs nog meer mogen liggen op duurzame, kwaliteit verhogende investeringen. Doelstelling is en blijft de continuïteit van de stichting geen gevaar mag lopen en risico's beheerst blijven.

8.4.3 Rapportage van het interne risicobeheersings- en controle systeem

De algemeen directeur legt onder meer verantwoording af aan de Raad van Toezicht, het rijk, het Openbaar Lichaam Bonaire, ouders en personeel over het gevoerde beleid en of de inzet van personeel, huisvesting en geld effectief en efficiënt heeft plaats gevonden. Binnen de stichting wordt intern gewerkt met een risicobeheersings- en controle systeem. Dit is vastgelegd in het Handboek Administratieve Organisatie en Interne Beheersing. De financiële administratie is uitbesteed aan het administratiekantoor Caribbean Accounting Services. Mutaties in de administratie worden verwerkt na codering en goedkeuring door de algemeen directeur. Het administratiekantoor controleert op de juistheid van codering en autorisatie.

Gedurende het jaar wordt maandelijks beoordeeld of de realisatie van baten en lasten synchroon loopt met de door de Raad van Toezicht geaccordeerde begroting. De begroting wordt ingezet als sturingsinstrument voor de beheersing van activiteiten. Ieder kwartaal wordt een rapportage opgesteld door de algemeen directeur als verantwoording aan de Raad van Toezicht. Afwijkingen tussen begroting en realisatie worden geanalyseerd en er wordt bepaald of er aanvullende actie noodzakelijk is om op koers te blijven. Deze analyse vormt een evaluatiemoment en dient als fundament bij het opstellen van een prognose voor het lopende jaar en de komende begroting. Naast de sturing op geld wordt er gerapporteerd over zaken als de formatie, leeftijdsopbouw en ziekteverzuim en tevens de leeropbrengsten.

Het kostenbewustzijn bij de directeuren is toegenomen doordat ze betrokken worden bij het opstellen van de begrotingen, het analyseren van de maandrapportages. Vooraf zoveel mogelijk grip krijgen op ontwikkelingen is een constant aandachtspunt in de beleidsvoering.

Naast de tussentijdse analyses actualiseren we jaarlijks bij het opstellen van de begroting ook de meerjarenbegroting.

8.4.4 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Bij het opstellen van de begroting voor 2018 zijn de financiële kansen en onzekerheden geactualiseerd. Het doel hierbij is om de verschillende kansen en risico's inzichtelijk te maken. Door het benoemen is het mogelijk om proactief met kansen en risico's om te gaan, voordat ze zijn opgetreden.

Financiële onzekerheden			
Kansen en meevallers	Impact	%	Totaal
- Samenwerking Colegio Rayo di Solo en Colegio Strea Briante	\$60.000	60%	\$36.000
Hogere opbrengsten en/of lagere kosten door:			
- Centrale inkoop met meerdere scholen	\$30.000	5%	\$1.500
Risico's en tegenvallers			
- Bekostiging bruidschat vanuit het OLB	\$70.000	75%	\$52.500
- Fluctuatie leerlingenaantallen	\$40.000	50%	\$20.000
- Repatriëring leerkrachten voor einde arbeidsovereenkomst	\$20.000	10%	\$2.000
- Verzuim vanwege ziekte, zwangerschap inzet invalkrachten	\$100.000	25%	\$25.000

8.4.5 Rapportage toezichhoudend orgaan

Dit jaarverslag start met een rapportage van de Raad van Toezicht. OOB heeft de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Raad van Toezicht, de algemeen directeur die het College van Bestuur vormt en de directeuren expliciet vastgelegd in het Regelement Raad van Toezicht, Regelement College van Bestuur en een managementstatuut. Deze reglementen/statuten dienen als basis voor een weloverwogen inbedding van het financiële beleid op basis van beginselen van een verantwoord beheer. Er is frequent overleg tussen Raad van Toezicht en de algemeen directeur. Communicatie met betrokkenen over lopende ontwikkelingen, potentiële en eventuele beheersing van risico's vindt plaats bij het reguliere besluitvormingsproces. In het jaarlijks verslag wordt uitgebreid aandacht besteed aan de activiteiten van de Raad van Toezicht en hun verantwoordelijkheid als toezichhoudend orgaan.

Namens Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire

E.H.H. Coenen MSc
Algemeen directeur

3 Jaarrekening

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire, Bonaire

Initialed on behalf of PricewaterhouseCoopers Curaçao
for identification purposes only
Willemstad

2.1 Balans per 31 december 2017

	2017		2016	
	USD	USD	USD	USD
<i>Vaste activa</i>				
2.4.3 Materiële vaste activa				
Gebouwen en installaties	193,970		74,263	
Meubilair	403,342		223,845	
Hard- en software	197,514		155,305	
		794,826		453,413
<i>Vlottende activa</i>				
2.4.4 Vorderingen				
Overige		32,388		16,591
2.4.5 Liquide middelen		558,104		1,088,351
		<u>1,385,318</u>		<u>1,558,355</u>

		2017		2016
	USD	USD	USD	USD
<i>Passiva</i>				
2.4.6 Eigen vermogen				
Algemene reserve	845,607		735,937	
		845,607		735,937
2.4.7 Voorzieningen				
		28,161		0
2.4.8 Kortlopende schulden				
Belastingen en premies	5,140		21,959	
Overlopende passiva inzake (meerjarige) subsidies	378,603		690,005	
Overige	127,807		110,454	
		511,550		822,418
		<u>1,385,318</u>		<u>1,558,355</u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2017

	2017		Begroting 2017		2016	
	USD	USD	USD	USD	USD	USD
Baten						
3.1 Rijksbijdragen	2,808,686		2,692,734		2,579,525	
3.2 Overige overheidsbijdragen	70,000		70,000		70,000	
3.3 Overige baten	39,392		1,000		900	
Totaal Baten	2,918,078		2,763,734		2,650,425	
Lasten						
4.1 Personeelslasten	2,408,352		2,437,641		2,249,992	
4.2 Afschrijvingen	2,544		4,622		4,390	
4.3 Huisvestigingslasten	99,981		94,908		92,574	
4.4 Overige lasten	297,532		395,705		269,617	
Totaal Lasten	2,808,409		2,932,876		2,616,573	
Saldo baten en lasten	109,669		(169,142)		33,852	
Buitengewone baten		0		0	1,658	
Saldo buitengewone baten en lasten		0		0	1,658	
Totaal resultaat	109,669		(169,142)		35,510	

2.3 Kasstroomoverzicht over 2017

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	USD	USD
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Netto resultaat	109,669	35,510
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	106,396	79,860
Verandering in werkkapitaal:		
(Afname) / toename kortlopende schulden	(282,706)	(229,951)
(Toename) / afname kortlopende vorderingen	<u>(15,797)</u>	<u>23,317</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	<u>(82,438)</u>	<u>(555,052)</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiele vaste activa	<u>(447,809)</u>	<u>(102,908)</u>
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>(447,809)</u>	<u>(447,809)</u>
Toename/(afname) geldmiddelen	<u>(530,247)</u>	<u>(194,172)</u>
Mutatie geldmiddelen		
Liquide middelen per 1 januari	1,088,351	1,282,523
Toename / (afname) geldmiddelen	<u>(530,247)</u>	<u>(194,172)</u>
Liquide middelen per 31 december	<u>558,104</u>	<u>1,088,351</u>

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2017 en staat van baten en lasten over 2017

2.4.1. Algemeen

Het financiële verslag is opgesteld in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES. In de regeling zijn de nadere voorschriften voor de inrichting van de jaarverslaggeving van de bekostigde onderwijsinstellingen in Caribisch Nederland beschreven.

Omschrijving stichting

Het financiële verslag bestaat uit de samenstelling van de op Bonaire actieve scholen, die per 27 januari 2017 middels een statutenwijziging van naam zijn veranderd, te weten.

Kolegio Rayo di Solo (voorheen Kolegio Reina Beatrix) en
Kolegio Strea Briante (voorheen Watapanaschool).

Voorheen waren de scholen een onderdeel van het Openbaar Lichaam Bonaire en per 1 februari 2013 is de Stichting verantwoordelijk voor alle zaken die in directe en indirecte relatie staan tot het openbaar onderwijs. De stichting Openbaar Onderwijs Bonaire, welke is opgericht per 19 november 2012, heeft ten doel:

- a. Het in stand houden van een of meer openbare scholen, al dan niet tezamen met openbare scholen voor voortgezet onderwijs.
- b. Het geven van Openbaar onderwijs aan de scholen die onder haar gezag vallen, met inachtneming van artikel 52 Wet primair onderwijs BES.

2.4.2. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva alsmede voor de bepaling van het resultaat

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen reële waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke lasten die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Omrekening van vreemde valuta's

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden, rekening houdend met eventuele dekkingstransacties, opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen reële waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de nominale waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijf kans.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Baten

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze, voor zover ze nog niet zijn besteed, als bestemmingsfonds dan wel bestemmingsreserve op de balans opgenomen.

Lasten

De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan de werknemers.

Pensioen

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij Pensioenfonds Caribisch Nederland (hierna: PCN). PCN is een bedrijfstakpensioenfonds en de pensioenpremie bedraagt maximaal 22% van de pensioengrondslag. Indien de pensioenpremie niet kostendekkend is, worden de verworven pensioenrechten en pensioenaanspraken naar beneden bijgesteld. Per 31 december 2017 bedraagt de dekkingsgraad van PCN 100% (31 december 2016: 78.5%).

Stichting Openbaar Onderwijs betaald premies op verplichte, contractuele of vrijwillige basis aan het bedrijfstakpensioenfonds. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Belastingen

Bonaire kent geen Winstbelasting, wel wordt er een Vastgoedbelasting geheven. De scholen bezitten geen vastgoed.

Bijzondere baten en lasten

Dit betreffen baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

2.4.3. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	Gebouwen en installaties	Meubilair	Hard- en software	Totaal
	USD	USD	USD	USD
Boekwaarde per 1 januari				
Aanschafwaarde	79,744	287,604	257,995	625,343
Cumulatieve afschrijvingen	(5,481)	(63,759)	(102,690)	(171,930)
Boekwaarde	74,263	223,845	155,305	453,413
Mutaties gedurende het boekjaar				
Investerings	126,813	202,683	118,313	447,809
Desinvesteringen	0	0	0	0
Afschrijvingen	(7,106)	(23,186)	(76,104)	(106,396)
Desinvesteringen afschrijving	0	0	0	0
	119,707	179,497	42,209	341,413
Boekwaarde per 31 december				
Aanschafwaarde	206,557	490,287	376,308	1,073,152
Cumulatieve afschrijvingen	(12,587)	(86,945)	(178,794)	(278,326)
	193,970	403,342	197,514	794,826
Afschrijvingspercentage	4 - 25%	6,25%	25%	

2.4.4. *Vlottende activa*

	<u>31-Dec-17</u>	<u>31-Dec-16</u>
	USD	USD
1.5 Vorderingen		
Vooruitbetaalde bedragen	16,155	1,892
Waarborgsommen	6,926	8,957
Loonderving	6,377	442
Voorschotten	2,930	5,300
	<u>32,388</u>	<u>16,591</u>

2.4.5. *Liquide middelen*

	<u>31-Dec-17</u>	<u>31-Dec-16</u>
	USD	USD
1.7 Liquide middelen		
Maduro & Curiel's Bank (Bonaire) N.V.	558,054	1,088,227
Kas	50	124
	<u>558,104</u>	<u>1,088,351</u>

De Liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

2.4.6. *Stichtingsvermogen*

Het vermogen van de Stichting bestaat uit de volgende onderdelen

Stichtingsvermogen	<u>1 jan. 2016</u>	<u>Resultaat Boekjaar 2016</u>	<u>31 dec. 2016</u>	<u>Resultaat Boekjaar 2017</u>	<u>31 dec. 2017</u>
Algemene Resultaat	700,428	35,510	735,938	109,669	845,607
Bestemmingsfonds	0	0	0	0	0
	<u>700,428</u>	<u>35,510</u>	<u>735,938</u>	<u>109,669</u>	<u>845,607</u>

2.4.7. Voorzieningen

	Saldo per 1 januari	Vrijval	Onttrekking	Dotatie	Saldo per 31 december	Resterende looptijd < 1 jaar	Resterende looptijd > 1 jaar
Jubilea	0	0	(4,877)	33,038	28,161	(1)	28,161
	0	0	(4,877)	33,038	28,161		28,161

(1) Er is onvoldoende zicht op de kortlopende looptijd als gevolg van het ontbreken van informatie omtrent het arbeidsverleden van personen (dienstjaren bij vorige onderwijsinstellingen dienen ook meegenomen te worden. In 2017 bedroegen de lasten USD 4,877, in voorgaande jaren was er geen voorziening opgenomen

2.4.8. Kortlopende schulden

	31-Dec-17 USD	31-Dec-16 USD
Belastingen en premies		
Premies Pensioen	5,078	17,199
Algemene Bestedingsbelasting	62	4,760
	<u>5,140</u>	<u>21,959</u>

	31-Dec-17 USD	31-Dec-16 USD
Overlopende passiva inzake (meerjarige) subsidies		
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (1)	281,539	366,771
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2)	0	227,457
Openbaar Lichaam Bonaire (3)	57,291	57,936
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (4)	11,140	22,288
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (5)	6,831	13,659
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (6)	0	1,894
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (7)	17,862	0
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (8)	3,940	0
	<u>378,603</u>	<u>690,005</u>

Voor een gedeelte van de investeringen in materiele vaste activa heeft Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire subsidie ontvangen. Deze subsidie is gepasiveerd in de balans als zijnde overlopende passiva en bedraagt ultimo 2017 USD 356.80.

(1) Dit betreft een subsidie voor de eerste inrichting. De totale toewijzing bedroeg USD 504,145.

(2) Dit betreft een bijzondere bekostiging voor personeelskosten over de schooljaren 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 en 2016-2017 in verband met specifieke omstandigheden. Het totale bedrag van de toewijzing bedraagt USD 514,881 welke per kwartaal wordt uitbetaald. In het kalenderjaar 2016 is de laatste tranche van USD 80,748 (2015; 163,542 en 2014; 176,673) ontvangen. In 2017 is USD 227,457 (2016; 114,496, 2015; 107,750 en 2014; 65,178) aan lasten besteed.

(3) Dit betreft een subsidie van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het vervangen van het hekwerk van Colegio Rayo di Solo. De totale toewijzing bedroeg USD 57,936 en de lasten in 2017 bedroegen USD 645.

(4) Dit betreft een eenmalige subsidie voor het verbeteren van de ICT voorzieningen binnen het Colegio Rayo di Solo. De totale toewijzing bedroeg USD 36,887 welke op 29 december 2014 is ontvangen. De lasten in het kalenderjaar 2017 bedroegen USD 11,148.

(5) Dit betreft een eenmalige subsidie voor het verbeteren van de ICT voorzieningen binnen de Colegio Strea Briante. De totale toewijzing bedroeg USD 22,640 welke op 29 december 2014 is ontvangen. De lasten in het kalenderjaar 2017 bedroegen USD 6,830.

(6) Dit betreft een subsidie voor de lerarenbeurs. De totale subsidie ad USD 1,894 is in 2014 ontvangen maar niet besteed, deze is in 2017 terugbetaald aan het DUO.

(7) Dit betreft een subsidie voor het project "Zwemles" die op grond van de "Subsidieregeling kansen voor alle kinderen 2017" is toegewezen. De totale toewijzing bedroeg USD 49,700 waarvan USD 39,740 op 15 september 2017 is ontvangen. De lasten in het boekjaar bedroegen USD 21,878.

(8) Dit betreft een eenmalige subsidie die is toegekend voor het bezoek aan een museum, met als doel de kinderen kennis te laten maken met één van de museums van Bonaire. De totale toewijzing bedroeg USD 3,940, die is ontvangen op 11 december 2017 en nog niet besteed.

	31-Dec-17	31-Dec-16
	USD	USD
<u>Recapitulatie overige kortlopende schulden</u>		
Kolegio Rayo di Solo	81,891	68,618
Kolegio Strea Briante	45,916	41,836
	<u>127,807</u>	<u>110,454</u>
<u>Kolegio Rayo di Solo</u>		
Reservering vakantiegeld	42,982	48,567
Overig	15,879	7,604
Administratie	8,909	6,331
Projecten	6,010	0
Audit	5,441	0
IT	1,561	1,452
Electra en water	755	2,911
Repro	223	0
Bedrijfsgezondheid	131	64
Personeelswerving	0	44
<i>Totaal Kolegio Rayo di solo</i>	<u>81,891</u>	<u>68,618</u>
<u>Kolegio Strea Briante</u>		
Reservering vakantiegeld	27,134	23,436
Administratie	8,066	6,331
Audit	5,441	0
Overig	3,314	7,693
IT	1,561	0
Electra en water	400	2,593
Automatisering	0	1,452
Studie	0	267
Bedrijfsgezondheid	0	64
<i>Totaal Kolegio Strea Briante</i>	<u>45,916</u>	<u>41,836</u>

2.4.8 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Er is voor Kolegio Strea Briante een overeenkomst met VJJM Technology aangegaan met betrekking tot de beveiliging middels patrouilles en een assistentie bij het afgaan van het alarm voor de duur van 3 jaar, de overeenkomst eindigt van rechtswege op 21 december 2018. De hiermee gemoeide kosten bedragen USD 79.50 per maand.

Er is voor Kolegio Rayo di Solo een overeenkomst met VJJM Technology aangegaan met betrekking tot de beveiliging middels patrouilles en een assistentie bij het afgaan van het alarm voor de duur van 3 jaar, de overeenkomst eindigt van rechtswege op 8 maart 2018. De hiermee gemoeide kosten bedragen USD 69.83 per maand.

Per 1 november 2017 is er een onderhoudscontract aangegaan voor de duur van 12 maanden met W.G. Trapenberg Air Conditioning Services N.V. voor het plegen van onderhoud aan de lucht behandeling apparaturen die in het gebouw te Hanchi Amboina #2-C zijn geïnstalleerd. De jaarlijkse onderhoudskosten bedraagt USD 6,390 per jaar.

Ingaande juli 2017 is er een leasecontract aangegaan met Telbo Telecommunication Services voor een Mitel PBX toestel voor de duur van 3 jaar, de maandelijkse lasten bedraagt USD 225.

2.5 Specificaties bij de staat van baten en lasten

	2017	Begroting	2016
	USD	USD	USD
<i>Baten</i>			
3.1 Rijksbijdragen			
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (personeel)	2.208,845	1.993.941	2,089,804
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (materieel)	372,384	327.151	375,229
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (exploitatie)	227,457	371.642	114,492
	<u>2,808,686</u>	<u>2,692,734</u>	<u>2,579,525</u>
3.2 Overige overheidsbijdragen			
Openbaar Lichaam Bonaire	70.000	70,000	70,000
3.3 Overige baten			
Ouderbijdragen	140	1,000	669
Sponsoring	(560)	0	231
Verhuis vergoeding OLB (2016)	28,736	0	0
Verkoop oud materiaal en inventaris	6,316	0	0
Vrijval ABB	4,760	0	0
	<u>39,392</u>	<u>1,000</u>	<u>900</u>
<i>Lasten</i>			
4.1 Personeelslasten			
Bruto loon	1,763,663	1,758,098	1,665,318
Premie Zorgverzekering	263,293	262,967	249,634
Pensioenpremie	208,213	220,225	194,530
Studie	53,006	48,000	60,740
Premie ZV / OV en CS	37,616	37,567	35,662
Jubilea en afscheid (1)	28,161	5,769	0
Reis en verblijf	25,809	40,300	5,737
Werk derden	14,759	30,000	8,601
Repatriëring	12,541	10,000	4,640
Personeelsactiviteiten	12,008	11,095	19,633
Bedrijfsgezondheid	9,519	7,860	9,332
Overige	8,992	3,760	2,791
Congressen e.d.	0	2,000	0
Loonderving	(29,228)	0	(6,626)
	<u>2,408,352</u>	<u>2,437,641</u>	<u>2,249,992</u>

(1) In de voorgaande jaren werden jubilea als kosten opgenomen op het moment dat deze worden uitbetaald, in 2017 is er voor het eerst een reservering opgenomen, de dotatie voor 2017 bedraagt USD 3,577 uitgerekend voor voorgaande jaren USD 24,584, totaal opgenomen dotatie is derhalve USD 28,161.

	2017	Begroting	2016
	USD	USD	USD
4.2 Afschrijvingen			
Hard- en software	76,104	4,400	58,792
Meubilair	23,186	0	20,818
Installaties	7,106	222	222
Amortisatie ontvangen subsidie	(103,852)	0	(75,442)
	<u>2,544</u>	<u>4,622</u>	<u>4,390</u>
4.3 Huisvestigingslasten (2)			
Energie en water	63,794	75,900	59,556
Schoonmaak	19,758	7,000	9,605
Onderhoud	13,700	8,100	16,622
Beveiliging	1,599	1,908	2,271
Overige	1,130	2,000	0
Huur	0	0	4,520
	<u>99,981</u>	<u>94,908</u>	<u>92,574</u>

(2) Het Openbaar Lichaam Bonaire is verantwoordelijk voor de huisvesting van de Stichting, van een vergoeding (huur) voor het gebruik van de gebouwen is derhalve geen sprake.

4.4 Overige lasten			
Hard- en software	80,749	52,465	56,243
Project en buitenschoolse activiteiten	38,751	39,450	29,703
Administratie en beheer	38,204	42,900	39,313
Audit (3)	33,513	0	0
Representatie	7,126	6,120	2,732
Kantoorbenodigheden	6,851	5,700	12,779
Telefoon	4,815	8,850	5,344
Advies	3,930	30,000	18,061
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2,738	5,000	4,035
Bank	2,504	2,400	2,734
Verzekeringen	2,271	2,000	2,213
Contributies	799	600	2,670
Transport	462	5,000	1,748
Bestuur en medezeggenschapsraad	301	1,960	699
Onvoorzien	0	133,660	0
	<u>223,014</u>	<u>336,105</u>	<u>178,274</u>

(3) De audit kosten betreft kosten over 2016 (USD 15,312) die niet waren opgenomen in dat boekjaar, de kosten over 2017 bedraagt USD 12,909 voor de controle van de jaarrekening en USD 5,253 voor de controle van de bekostigings gegevens, de genoemde bedragen zijn inclusief 6% verlegde ABB.

	<u>2017</u>	<u>Begroting</u>	<u>2016</u>
	USD	USD	USD
2.5.7 Leermiddelen en materialen			
Onderwijsleerpakket	57,036	30,000	41,540
Lesmaterialen	17,482	29,600	49,803
	<u>74,518</u>	<u>59,600</u>	<u>91,343</u>
Buitengewone baten			
Correcties mbt pensioenpremies	0	0	3,292
Correcties mbt vergoedingen OCW	0	0	(4,950)
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>(1,658)</u>
Accountantsshonoraria			
	<u>2017</u>	<u>2016</u>	
	USD	USD	
Controle van de jaarrekening	12,305	10,432	
Andere controlewerkzaamheden	4,013	4,013	
Fiscale advisering	0	0	
Overige diensten	38,943	39,313	
	<u>55,261</u>	<u>0</u>	

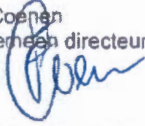
Het accountantsshonoraria 2016 is opgenomen in 2017.

2.5.8 Gebeurtenissen na balansdatum

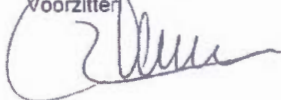
Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum geweest die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum dan wel van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening.

Ondertekening van de jaarrekening
Bonaire, 12 juni 2018

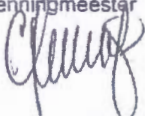
E. Coenen
Algemeen directeur

Raad van toezicht:
Dhr. B.R. Pourier
Voorzitter

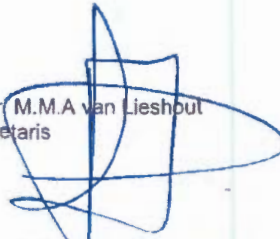
Mevr. G.S. Timp-Silberie
Peningmeester

Mevr. H.S. Kuipers
Lid

Mevr. M.M.A van Lieshout
Secretaris

Mevr. S.E. Martinus-Francees
Lid

S. Martinus

2.6 Verantwoording van aanvullende subsidies op basis van de Wet overige OCW Subsidies (WOOS)

situatie 1: aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	datum	bedrag van de toewijzing verslagjaar	Ontvangen totale kosten te verrekenen ultimo verslagjaar	0	0
			0	0	0	0

Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	datum	bedrag van de toewijzing	saldo 1/1/2017	ontvangen in verslagjaar	kosten in verslagjaar	totale kosten tm 12/31/2017	saldo nog te besteden verslagjaar
1ste inrichting	KRB	2011	289,373	203,596	0	46,027	131,804	157,569
1ste inrichting	Watapana	2011	214,772	163,175	0	39,203	90,800	123,972
ICT	KRB	2014	36,887	22,288	0	11,148	25,747	11,140
ICT	Watapana	2014	22,640	13,659	0	6,830	15,811	6,829
Lerarenbeurs	Watapana	2014	1,894	1,894	0	1,894	1,894	0
Bijzondere bekostiging	Watapana	2014	514,881	227,457	0	227,457	514,881	0
Subsidie hekwerk	KRB	2016	57,936	57,936	0	645	645	57,291
Subsidie Zwemles	KvK/BON/201722	2017	49,700	0	39,740	21,878	21,878	17,862
Subsidie Museum bezoek	U2017-54	2017	3,940	0	3,940	0	0	3,940
		totaal	1,192,023	690,005	43,680	355,082	803,460	378,603

Initiated on behalf of PricewaterhouseCoopers Curaçao
for identification purposes only
Willemstad

2.7 Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders

Bestuurders	Functie	Duur overeenkomst		Taak- omvang	Dienst- betrekking of interim	Periodieke beloningen / gratificaties	Bonus / gratificaties	Pensioen PCN werkgever
		van	tot					
Mw. E.H.H. Coenen	directeur	01-01-2017	31-12-2017	FTE	D of I	2017 USD	2017 USD	2017 USD
Mw. G.S. Timp-Silberie	penningm.	01-01-2017	31-12-2017	1	D	63,648	0	11,393
Mw. M.M.A. Domingo- van Lieshout	secretaris	01-01-2017	31-12-2017					
Dhr. B.R. Pourier	voorzitter	01-01-2017	31-12-2017					
Mw. S.E. Martinus-Francees	lid R.v.T.	01-01-2017	31-12-2017					
Mw. H.S. Kuipers	lid R.v.T.	01-01-2017	31-12-2017					

Initialled on behalf of FiliaalwaterhouseCoopers Curaçao
for identification purposes only
Willems ad

3 Overige Gegevens

Bestemming saldo baten en lasten

Het saldo baten en lasten over 2017, positief USD 109,669 is toegevoegd aan de Algemene reserve

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is hierna opgenomen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de raad van toezicht van Stichting Openbaar Onderwijs te Bonaire

Referentie: MR/136078/2180250

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Openbaar Onderwijs te Bonaire gecontroleerd.

Naar ons oordeel

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES en de richtlijnen jaarverslaggeving (RJ);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol BES 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol BES 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

PricewaterhouseCoopers Curaçao, Julianaplein 38, Postbus 360, Willemstad, Curaçao
T: +599 (9) 430 0000, F: +599 (9) 461 1118, www.pwc.com/dutch-caribbean

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES, de RJ en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol BES 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole en anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol BES 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES, de RJ en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES en de richtlijnen jaarverslaggeving (RJ).

De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van de regeling jaarverslaggeving onderwijs BES en de richtlijnen jaarverslaggeving (RJ) moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel, als bedoeld in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs BES en de richtlijnen jaarverslaggeving (RJ).

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring

Curacao, 13 juni 2018
PricewaterhouseCoopers Curaçao

A handwritten signature in blue ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke extending to the right.

L. Streefkerk RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol BES 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen, en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de opdrachtgever onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de opdrachtgever dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de opdrachtgever over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze afhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon
Lisette de Wind
Datum
13 juni 2018
Ons kenmerk
Cft 201800136
Pagina
1/4

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage
1

Onderwerp
Rappelbrief rapportageverplichtingen

Geachte heer Rijna,

In de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) zijn diverse rapportageverplichtingen opgenomen waar het openbaar lichaam Bonaire (OLB) zich aan dient te houden. Helaas moet het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) vaststellen dat het OLB niet tijdig voorziet in meerdere rapportageverplichtingen.

Eerste uitvoeringsrapportage 2018

Het OLB dient op grond van artikel 22 lid 1 van de Wet FinBES uiterlijk vier weken na afloop van ieder kwartaal een uitvoeringsrapportage (UR) aan de minister (in casu de staatssecretaris) van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) te sturen. Dit gebeurt door tussenkomst van het Cft. De 1^e UR 2018 had het Cft aldus uiterlijk op 30 april 2018 moeten ontvangen.

Het Cft heeft in een gesprek met uzelf op 15 mei 2018 en in een gesprek met de gedeputeerde van financiën op 16 mei 2018 zijn zorgen geuit over het uitblijven van de 1^e UR 2018. In een brief gedateerd 29 mei 2018 heeft uw bestuurscollege uitstel verzocht voor het indienen van de 1^e UR 2018 tot 16 mei 2018. Pas op 11 juni 2018 heeft het Cft de 1^e UR 2018, tevens voorzien van de 1^e begrotingswijziging 2018 (BW), ontvangen. Het Cft zal hierop binnen twee weken een reactie en advies uitbrengen.

Jaarrekeningen overheidsentiteiten

Op basis van de Wet FinBES dient het OLB de jaarrekeningen van de deelnemingen en de voorlopige cijfers van de collectieve sector entiteiten jaarlijks uiterlijk op 1 juli bij het Cft in te dienen. Het OLB is niet in staat daar tijdig invulling aan te geven.

Volgens onze gegevens, die door uw afdeling financiën is gecontroleerd, blijkt dat tot nu toe slechts vijf van de twaalf deelnemingen de jaarrekening 2016 hebben ingediend. Van de stichtingen heeft het Cft van slechts één de jaarrekeningen mogen ontvangen. Het Cft verzoekt u dringend om de jaarrekeningen die op basis van bijgevoegd overzicht nog niet zijn ingediend, alsnog op korte termijn naar het Cft te versturen (zie bijlage). Indien de (voorlopige) jaarrekeningen van de collectieve sector niet worden opgeleverd, is het Cft niet in staat zijn wettelijke taak ten aanzien van de rentelastnorm in te vullen.

De staatssecretaris van BZK heeft in zijn goedkeuring van de begroting 2018 en in lijn met adviezen van het Cft aangegeven dat de nodige stappen moeten worden gezet om de jaarrekeningen van overheidsentiteiten tijdig in te dienen. Het Cft wijst u erop dat de deadline van 1 juli 2018 voor het indienen van de jaarrekeningen 2017 van de deelnemingen en de collectieve sector aanstaande is en verwacht tijdige aanlevering.

Jaarrekening 2017

Uit artikel 31 lid 1 van de Wet FinBES volgt dat het OLB jaarlijks de door de eilandsraad vastgestelde jaarrekening vóór 15 juli aan de minister (in casu de staatssecretaris) van BZK moet sturen. Dit gebeurt door tussenkomst van het Cft. Het Cft heeft de vastgestelde jaarrekening 2016 echter pas op 31 augustus 2017 en dus niet tijdig ontvangen. De afdeling Financiën heeft aangegeven dat de jaarrekening 2017 waarschijnlijk ook niet tijdig zal worden ingediend.

Het Cft benadrukt de noodzaak om tijdig de jaarrekening 2017 alsmede het accountantsverslag en het verslag van bevindingen in te dienen. Overeenkomstig de bepalingen van de Wet FinBES hecht het Cft veel waarde aan de verslagen van de accountant voor de stand van zaken ten aanzien van het financieel beheer.

Cruciale functies

De noodzaak om de begrotings- en verantwoordingscyclus en het financieel beheer te verbeteren blijkt onomstotelijk uit deze rappelbrief. Het versterken van de ambtelijke organisatie door het invullen van onder meer de cruciale functies, zoals door het Cft in juni 2017 afgesproken met uw bestuurscollege, is dan ook van groot belang.

Medio 2017 heeft het Cft met uw bestuurscollege afgesproken dat een achttal cruciale functies uiterlijk 31 december 2017 zullen zijn ingevuld. Tijdens het bezoek van het Cft op 30 januari 2018 is gebleken dat nog niet alle acht functies waren ingevuld. Het Cft heeft met uw bestuurscollege afgesproken dat op korte termijn een schriftelijke toelichting wordt verstrekt over de nog in te vullen functies en de plannen hieromtrent. Dit is vastgelegd in onze brief van 20 februari 2018 met kenmerk Cft 201800058. Pas na herhaaldelijk verzoek van het Cft heeft het bestuurscollege op 18 mei 2018 de afgesproken toelichting verstrekt. Van de acht cruciale functies, zijn er vier nog niet ingevuld. Bijzonderheid is dat het bestuurscollege aangeeft dat voor twee van de vier cruciale functies in de begroting 2018 onvoldoende middelen zijn gereserveerd. Door middel van de 1^e BW 2018 zal alsnog financiële ruimte worden gecreëerd voor het invullen van deze vacatures.

Tot slot

Het is van groot belang dat de begrotings- en verantwoordingscyclus adequaat verloopt zodat het bestuurscollege verantwoording aflegt en de eilandsraad haar kader stellende en controlerende taken kan uitvoeren. Het Cft adviseert u dan ook maatregelen te nemen die ertoe leiden dat u wel tijdig aan uw rapportageverplichtingen gaat voldoen en wil daar binnenkort met u over van gedachten wisselen.

Gelet op de wettelijke taak van het Cft om de uitvoeringsrapportages door te geleiden aan de minister van BZK, ontvangt deze een afschrift van dit schrijven.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op deze brief dan is het Cft gaarne bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd financiën van het openbaar lichaam Bonaire

Bijlage: overzicht aangeleverde jaarrekeningen

Deelnemingen		
Naam	Collectieve sector	Jaartal jaarrekening bekend bij het Cft
Bonaire Holding Maatschappij	Ja	2015
Bonaire Overheidsgebouwen N.V.	Ja	2016 (2017 in concept)
Tourism Corporation Bonaire N.V. (TCB)	Ja	2015 (2016 in concept)
Bonaire Wagenpark N.V.	Ja	2013
Bonaire Management Group N.V. (BMG)	Ja	2013
Bonaire Laboratorium N.V. (BonLab)		2015
Servisio di Limpiesa Bonairiano N.V. (Selibon)		2016
Telefonia Bonairiano N.V. (Telbo)		2014
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen		2015
Bonaire International Airport N.V. (BIA)		2016
Oil Trading Bonaire N.V. (OTB)		2016
Water en Energiebedrijf Bonaire N.V. (WEB)		2016
Stichtingen		
Naam	Collectieve sector	Jaartal jaarrekening bekend bij het Cft
Stichting Beheer en Exploitatie Sportterreinen	Ja	Geen
Stichting FINEB	Ja	Geen
Fundashon Sedrebo	Ja	Geen
Fundashon Marcultura	Ja	Geen
Fundashon Fondo pa Kaminda Boneiru		Geen
Fundashon Cas Bonairiano		2017
Stichting Diatel Bonaire		Geen
Fundashon Karpata		Geen
Bonaire International Sailing Regatta		Geen
Fundashon Wega di Number		Geen
Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire		Geen
Stichting Kadaster en Openbare Registers Bonaire		Geen
Stichting Monumentenfonds Bonaire		Geen